

AZ ELEKTRONIKUS OKIRATOK DOGMATIKAI ALAPJAI ÉS SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZETÜK*

Szivós Kristóf**

A technológiai fejlődés a polgári eljárásjogra is hatást gyakorolt, hiszen számos olyan változás következett be, amelyre a polgári perrendtartásnak reagálnia kellett. Ide tartoznak az elektronikus kapcsolattartáson és perlésen kívül azon kérdések is, amelyek a bizonyítással vannak összefüggésben. Az elmúlt évtizedekben megjelentek az elektronikus jellegű okiratok, amelyre nemcsak az Európai Uniónak, hanem a magyar jogalkotónak is lépnie kellett, mert kérdéses volt, hogy ezeknek milyen bizonyító erőt tulajdonítsanak. Azzal kapcsolatban is felmerültek technológiai kérdések, hogy mely feltételeknek kell az elektronikus okiratoknak megfelelniük ahhoz, hogy ugyanolyan bizonyító erő társuljon hozzájuk, mint a papíralapú okiratokhoz.

Kulcsszavak: elektronikus okiratok, technológia, polgári perrendtartás

Die technologische Entwicklung übte eine Wirkung auch auf das Zivilprozessrecht aus, weil zahlreiche Veränderungen eintraten, worauf die Zivilprozessordnung reagieren musste. Außer der elektronischen Kontaktpflege und einer Klage, gehören jene Fragen her, die sich auf den Beweis beziehen. In den letzten Jahrzehnten erschienen elektronische Urkunde, darauf nicht nur die Europäische Union, sondern auch der ungarische Gesetzgeber, denn es war fraglich, welche Beweiskraft ihnen beigemessen wurde. Es gab des Weiteren auch technologische Fragen, da es unsicher war, welchen Bedingungen diese Urkunden entsprechen müssen, um die gleiche Beweiskraft zu haben, wie die Urkunden in Papierform.

Schlusswörter: elektronische Urkunde, Technologie, Zivilprozessordnung

1. Bevezetés

Az elmúlt évek gazdasági és társadalmi fejlődése nyilvánvalóan hatást gyakorolt a jogrendszerre is, azonban ez egy kodifikációnak nem lehet alapja, hiszen a „*gyökeresen megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyok*”¹ a polgári per lényegét nem érintik: annak lényege évszázadokkal ezelőtt, ma is és évszázadok múlva is az lesz, hogy a bíróság eldöntse a magánosok közötti jogvitákat.² A fejlődés jogszabály-módosításra, korrekcióra azonban alapul szolgálhat, és ennek egy rohamosan fejlődő ága az elektronizáció. A perjogi jogalkotást az elmúlt egy évtizedben nagyban foglalkoztatta az a kérdés, hogy miképpen lehet az e-perlés jogszabályi kereteit megalkotni. Erre irányuló munkálatok a polgári perrendtartás kodifikációjában is megfigyelhető, amelynek hatására a Pp. Tizedik Részében szabályozást nyert az elektronikus technológiák és eszközök alkalmazása.

2. Az okirati bizonyítás lényege

Az okirati bizonyítás jelentősége a polgári perben vitathatatlan, hiszen olyan tényre vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti [Pp. 320. § (5) bek.]. Ha abból indulunk ki, hogy egyes fogalmaknak (így a közokiratnak és a magánokiratnak) nemcsak a perjogi, hanem például a büntetőjogi és a közigazgatási eljárásjogi vonatkozásai is relevánsak, akkor azzal a ténnyel szembesülünk, hogy a

---

* A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

** dr. Szivós Kristóf, PhD-hallgató. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete. E-mail cím: kszivos@juris.u-szeged.hu.

¹ T/11900. sz. törvényjavaslat a polgári perrendtartásról. Általános indokolás.

² Ld. ezzel egyezően *Interjú Varga Istvánnal Interjú Varga Istvánnal a 2018. január 1-én hatályba lépő új Polgári perrendtartási kódexről.* <https://arsboni.hu/interju-varga-istvannal-2018-január-1-en-hatályba-lepo-uj-polgari-perrendtartasi-kodexrol/>, megtekintés ideje: 2019. november 21.

mindenkori jogalkotónak munkája során ügyelnie kell arra, hogy az általa kidolgozott fogalomrendszer kikezdzhetetlen legyen.

A koncepció alapjául szolgáló tanulmánykötetben megfogalmazódott, hogy „*a tanú mellett az okirat a másik olyan bizonyítási eszköz, amelynél a több mint százéves tradíciók [...] a mai szabályozásban is érvényesülnek, anélkül, hogy érdemben szükség lenne a felülvizsgálatukra. Ennek megfelelően a kodifikációs előkészítésnek e területen mélyreható reformok helyett csupán a gyakorlatban felszínre kerülő problémák kezelésére ildomos szorítkoznia.*”³ Ennek eredményeként a sem a Pp., sem a Szakértői Javaslat⁴ nem is tartalmaz koncepcionális újításokat az okiratok tekintetében, amely mindenképpen helyeselhető, hiszen egy kiforrott fogalomrendszeréről van szó, amely nem igényel alapvető újításokat.

3. Az elektronikus okiratok dogmatikai jellege

Az utóbbi másfél évtizedben a klasszikus, papír alapú okiratok mellett teret nyertek az ún. elektronikus okiratok is. *Harsági* megadta a technika fejlődésével megszülető új típusú elektronikus okiratok létjogosultságának, bizonyító erejének tudományos alapját. Ahogy fogalmazott: „*Az információs és kommunikációs technika rohamos fejlődése új távlatokat nyit az információcsere területén is. [...] Amennyiben azt kívánjuk elérni, hogy ez az információcsere az érvényes jognyilatkozatok formáját is magára öltesse, ezáltal jogi kötöttséget keletkeztessen, szabályoznunk kell az elektronikus környezetben létrejött jogviszonyokat.*”⁵

Az elektronikus okiratokra, dokumentumokra vonatkozó szabályozás sokrétegű. Egyrészt nyilvánvalóan a Pp. is tartalmaz rendelkezéseket, így különösen az elektronikus közokirat kiállításának szükséges feltételeit (amelyekkel kapcsolatban ki kell emelni, hogy csak kiegészítő feltételek), a közokiratokról készült másolat bizonyító erejét vagy éppen azt az esetet, amikor a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy bélyegzővel ellátott elektronikus okirat aláírójának vagy bélyegző létrehozójának azonossága, illetve az okirat hamisítatlansága kétséges. Az elektronikus okiratok terén a Pp. a papíralapú okiratokhoz hasonlóan megkülönbözteti a közokiratokat és a teljes bizonyító erejű magánokiratokat [Pp. 323. § (1) és (4) bek.; 325. § (1) bek. f)-h) pontok, valamint (7)-(8) bek.].

A Pp. a közokirat fogalmának meghatározásakor arról rendelkezik, hogy az elektronikus okirat is közokiratnak minősül abban az esetben, ha a közokiratiság feltételeinek megfelel [Pp. 323. § (1) bek.]. E kitévelt a 2004. évi CXXVII. törvény iktatta be az előző Pp.-be, tekintettel arra, hogy az elektronikus ügyintézés egyre szélesebb körű elterjedésével mind a gazdasági szférában, mind az államigazgatásban jelentős igény mutatkozott az elektronikus okiratok, különösen a papíralapú okiratokról készült elektronikus másolatok jogi státuszának, bizonyító erejének egyértelmű törvényi meghatározására. Az elektronikus okiratok megjelenése tette szükségessé, hogy a törvény világosan megkülönböztesse azt, hogy az eredeti okirat bizonyító ereje és az arról kiállított okirat (másolat) bizonyító ereje „mire irányul.”⁶

Az angol szakirodalomban a bizonyítási eszközök vonatkozásában ismert a bizalomra méltóság (*trustworthiness*) fogalom, amelyet két elemre bontanak. Egyrészt megjelenik a megbízhatóság (*reliability*), másrészt pedig a hitelesség (*authenticity*). Előbbi azt szemlélteti,

³ VARGA ISTVÁN – LÉGRÁDI ISTVÁN: Az egyes bizonyítékok. In: Németh János – Varga István (szerk.): *Egy új polgári perrendtartás alapjai*. Budapest, HVG-Orac, 2014, 500.

⁴ VARGA ISTVÁN – ÉLESS TAMÁS (szerk.): *Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára*. Budapest, HVG-Orac, 2016. 448. [209. § (1) bek.].

⁵ HARSÁGI VIKTÓRIA: *Okirati bizonyítás a modern polgári perben*. Budapest, HVG-Orac, 2005, 169.

⁶ T/12494. sz. törvényjavaslat a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény, a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, valamint más, kapcsolódó törvények módosításáról. Részletes indokolás a 20. §-hoz.

hogy az okirat, valamint annak tartalma képes érzékeltetni az a jelentést, amelyet az tanúsít, utóbbi pedig tanúsítja, hogy az adott okirat az, amit egyébként magában foglal.⁷

4. Az aláírás jelentősége elektronikus okiratok esetén

Láthattuk, hogy az elektronikus okirat bizonyító ereje elsősorban az elektronikus aláírástól függ. Az erre vonatkozó alapvető szabályokat a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 910/2014/EU rendelet (eIDAS-rendelet) tartalmazza. A korábbi irányelvi szintű szabályozást tehát felváltotta a rendeleti szintű szabályozást, így annak közvetlen hatályt és közvetlen alkalmazhatóságot biztosítva. Az irányelvi szabályozással kapcsolatban ugyanis problémát jelentett, hogy az csak a kereteket határozta meg, így a tagállami szabályozás divergenciája meghatározó volt.⁸ Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény is e rendeletre utalással szabályozza az elektronikus aláírásra vonatkozó fogalmakat.⁹

Az elektronikus aláírás megvizsgálása előtt szükségesnek mutatkozik pár gondolat erejéig kitérni az annak alapjául szolgáló hagyományos, kézzel írt aláírásra, amelynek több funkciót tulajdonítanak, így például a német szakirodalomban ismert olyan álláspont, amely az aláírást három funkcióval ruházza fel:

a) véglegességi funkció (*Abschlussfunktion*): az aláírásnak világossá kell tennie, hogy az aláírt dokumentum az akarat teljes és végleges kinyilvánítását fejezi ki és nemcsak egy vázlatot, amely az aláíró nem köti;

b) elővigyázatossági funkció (*Warnfunktion*): az aláírónak tekintettel kell lennie arra, hogy aláírásával egy olyan jognyilatkozatot tesz, amely őt köti; valamint a

c) bizonyítási funkció (*Beweisfunktion*): a félnek jogvita esetén képesnek kell lennie aláírását felhasználnia bizonyítási célból.¹⁰

A hagyományos írásbeliségen alapuló módszerek elektronikus adaptálása „*csak a funkcionális ekvivalencia elvét követve történhet: az elektronikus aláírásnak – amely valójában a klasszikus értelemben nem, csak a fenti elvet szem előtt tartva nevezhető aláírásnak – azonos rendeltetés betöltésével az elektronikus környezetben ugyanazt a joghatást kell kiváltania, mint a tradicionális ellenpárjának*”,¹¹ így a szabályozási alapot jelentő uniós jogalkotásnak e kereteket kellett megalkotnia.

Az uniós szabályozás az elektronikus aláírásnak három kategóriáját különbözteti meg: az elektronikus aláírást, a fokozott biztonságú elektronikus aláírást és a minősített elektronikus aláírást. Az elektronikus aláírás joghatása és bírósági eljárásokban bizonyítékként való elfogadhatósága nem tagadható meg kizárólag amiatt, hogy az elektronikus formátumú,

⁷ MASON, STEPHEN – STANFIELD, ALLISON: Authenticating electronic evidence. In: Mason, Stephen – Seng, Daniel (szerk.): *Electronic Evidence*. London, Institute of Advanced Legal Studies, University of London, 2017, 193.

⁸ MASON, STEPHEN: *Electronic Signatures in Law*. London, Institute of Advanced Legal Studies, University of London, 2016, 148-151. Már pár évvel az irányelv elfogadását követően felmerült, hogy felül kell vizsgálni annak rendelkezéseit: „We are therefore under the impression that there is a need for a consistent, clear and workable reinterpretation of the Directive’s provisions.” KELM, STEFAN: On the Implementation of the 1999 Directive on Electronic Signatures. In: *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review* 2005/2. sz., 7.

⁹ Korábban az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény volt az irányadó szabályozás, amelyet az irányelvnek való megfelelés érdekében fogadtak el.

¹⁰ KUNER, CHRISTOPHER – MEIDBRODT, ANJA: Written Signature Requirements and Electronic Authentication: A Comparative Perspective. In: *EDI Law Review* 1999/2-3. sz., 144.

¹¹ HARSÁGI: *i.m.* 171.

illetve nem felel meg a minősített elektronikus aláírásra vonatkozó követelményeknek. A minősített elektronikus aláírás a saját kezű aláírással azonos joghatású, továbbá valamely tagállamban kibocsátott minősített tanúsítványon alapuló minősített elektronikus aláírást az összes többi tagállamban el kell ismerni minősített elektronikus aláírásként, amely összefügg a rendeleti szabályozás jellegadó sajátosságaival (eIDAS-rendelet 25. cikk). A fokozott biztonságú elektronikus aláírással szemben a rendelet négy követelményt támaszt:

- a) kizárólag az aláíróhoz legyen köthető;
- b) alkalmas legyen az aláíró azonosítására;
- c) olyan, elektronikus aláírás létrehozásához használt adatok felhasználásával hozzák létre, amelyeket az aláíró nagy megbízhatósággal kizárólag saját maga használhat;
- d) olyan módon kapcsolódik azokhoz az adatokhoz, amelyeket aláírtak vele, hogy az adatok minden későbbi változása nyomon követhető (eIDAS-rendelet 26. cikk)

Alapvetően helyesnek tartom azt a felfogást, hogy a három kategória közül a fokozott biztonságú elektronikus aláíráshoz kössük az elektronikus okiratok írásba foglaltságának és ezzel okirati jellegük elismerésének létjogosultságát, hiszen technikai szempontból a minősített elektronikus aláírás előállítására alkalmas eszköznek magasabb a költségvonzata, mint a fokozott biztonságú elektronikus aláírás létrehozása, amely így a jogkereső polgárookra nem elvárható terhet róna.

5. A fokozott biztonságú elektronikus aláírás, mint az írásbeliség feltétele

Sajtó-helyreigazítás esetén sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény szerinti helyreigazító közlemény közzétételét az érintett személy vagy szervezet az általa vitatott közlemény közzétételétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül írásban kérheti a médiaszolgáltatótól, a sajtótermék szerkesztőségétől vagy a hírügynökségtől. A kérelemben meg kell jelölni a sérelmezett közleményt, a valótlan, illetve hamis színben feltüntetett tényállításokat és a valós tényeket, feltéve, hogy ezek közlését is igényli [Pp. 495. § (1) bek.].

Ezekben az esetekben tipikusnak mondható, hogy a határidő rövidege miatt legtöbb esetben az azt kérő elektronikus levélben kéri a médiatartalom-szolgáltatótól a sajtó-helyreigazítást. Ebben az esetben viszont a helyreigazítás nem teljesítése folytán létrejövő sajtóperben vitássá válhat, hogy elektronikus levélben előadott helyreigazítás iránti kérelem mikor minősül jogilag írásba foglaltnak.

A Kúria egy idei döntésében kiemelte, hogy szükségképpen előzetes eljárásban igényelt helyreigazítás formai követelménye a törvény által előírt írásbeliség. Mivel pedig a jogszabály egyértelmű abban, hogy csak a kifogásolt közleménnyel érintett személy, vagy szervezet igényelheti a helyreigazítást, további, a bírói gyakorlat által egyértelművé tett kritérium, hogy azt a beazonosíthatóság érdekében a jogosult aláírja. Ez azt jelenti, hogy a kérelemnek legalább az okiratokra vonatkozó írásbeliség követelményének meg kell felelnie.

Ennek érvényesülnie kell akkor is, ha a helyreigazítási kérelem elektronikus levélben, e-mail útján kerül előterjesztésre. Érdekesség, hogy az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. törvény hatályban léte alatt írásbeli elektronikus okiratnak a fokozott biztonságú elektronikus aláírással rendelkező iratot tekintette. Ez a jogszabály jelen jogvitára már – hatályon kívül helyezése miatt – nem volt irányadó. Bár a Ptk. a jognyilatkozatok írásba foglaltságának szabályai között számol azzal, hogy a modern kommunikációs eszközök elterjedése mellett a hagyományos írásba foglalás mellett megjelentek és a jövőben is megjelenhetnek olyan formák, amelyek a jognyilatkozat írásba foglalására alkalmasak

lehetnek.¹² A törvény általános jelleggel rögzíti, hogy ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta [Ptk. 6:7. § (2) bekezdés]. Kimondja továbbá, hogy írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor [Ptk. 6:7. § (3) bekezdés]. Az egyszerű, zárt – például banki – rendszeren kívüli e-mail a nyilatkozattevő személyének kétség kívüli azonosítására aláírás hiányában nem alkalmas, ezzel pedig a sajtó-helyreigazításra irányadó idézett jogszabályban megszabott írásbeliség követelményét sem elégíti ki, a jogosulti igényérvényesítés megtörténte ilyen formában nem megállapítható. A felperesnek az I. rendű alpereshez e-mailben eljuttatott helyreigazítás iránti kérelme tehát joghatályosnak nem volt tekinthető.¹³

6. Összegzés

Összegzésképpen elmondható, hogy a jogalkotó a külön részben szabályozott elektronikus eljárási elemek szabályozásával komoly lépést tett a XXI. századi perjogi követelmények teljesítése irányába. Azt azonban ki kell emelni, hogy ennek infrastrukturális eszközei nem minden esetben állnak rendelkezésre, amely adott esetben eljárásjogi következményekkel is bírhatnak. Ebből levonhatjuk azt a következtetést, hogy nemcsak a jogalkotótól, hanem a jogkeresőtől is új irányt követel meg az elektronizáció, amelynek nyomon követése a jövő perjogi kérdéseinek egyik legmozgalmasabb aspektusaként jelenhet meg.

Felhasznált irodalom

HARSÁGI VIKTÓRIA: Okirati bizonyítás a modern polgári perben. Budapest, HVG-Orac, 2005.

KELM, STEFAN: On the Implementation of the 1999 Directive on Electronic Signatures. In: Digital Evidence and Electronic Signature Law Review 2005/2. sz. 7-15.

KISFALUDI ANDRÁS: A kötelmek közös szabályai. Általános rendelkezések. In: WELLMANN GYÖRGY (szerk.): Polgári jog V. Budapest, HVG-Orac, 2018. 29-75.

KUNER, CHRISTOPHER – MEIDBRODT, ANJA: Written Signature Requirements and Electronic Authentication: A Comparative Perspective. In: EDI Law Review 1999/2-3. sz. 143-154.

MASON, STEPHEN: Electronic Signatures in Law. London, Institute of Advanced Legal Studies, University of London, 2016.

MASON, STEPHEN – STANFIELD, ALLISON: Authenticating electronic evidence. In: MASON, STEPHEN – SENG, DANIEL (szerk.): Electronic Evidence. London, Institute of Advanced Legal Studies, University of London, 2017. 193-260.

VARGA ISTVÁN – ÉLESS TAMÁS (szerk.): Szakértői Javaslat az új polgári perrendtartás kodifikációjára. Budapest, HVG-Orac, 2016.

ISTVÁN – LÉGRÁDI ISTVÁN: Az egyes bizonyítékok. In: NÉMETH JÁNOS – VARGA ISTVÁN (szerk.): Egy új polgári perrendtartás alapjai. Budapest, HVG-Orac, 2014. 489-508.

---

¹² KISFALUDI ANDRÁS: A kötelmek közös szabályai. Általános rendelkezések. In: Wellmann György (szerk.): *Polgári jog V.* Budapest, HVG-Orac, 2018, 49.; VÉKÁS LAJOS: A kötelmek közös szabályai. In: Vékás Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 2. kötet.* Budapest, Wolters Kluwer, 2018, 1425-1426.

¹³ BDT 2019. 3986.

VÉKÁS LAJOS: A kötelmek közös szabályai. In: VÉKÁS LAJOS – GÁRDOS PÉTER (szerk.): Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz 2. kötet. Budapest, Wolters Kluwer, 2018. 1413-1493.